Čtvrtek 20. května 2021

P9_TA(2021)0258

Agentura Evropské unie pro základní práva: průběžná zpráva

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 20. května 2021 o návrhu nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 168/2007 o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva (COM(2020)0225) – (2020/0112R(APP))

(2022/C 15/47)

Evropský parlament,

— s ohledem na návrh nařízení Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 168/2007 o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva (COM(2020)0225),

— s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), zejména na článek 352 této smlouvy,

— s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 168/2007 ze dne 15. února 2007 o zřízení Agentury Evropské unie pro základní práva ([1]) (dále jen nařízení o agentuře FRA),

— s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech, články 2, 6 a 7 Smlouvy o Evropské unii (SEU) a Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“),

— s ohledem na společné prohlášení Evropského parlamentu, Rady EU a Evropské komise o decentralizovaných agenturách ze dne 19. července 2012 a na společný přístup,

— s ohledem na studii nazvanou „Posílení pozice Agentury pro základní práva – revize nařízení o Agentuře pro základní práva“ publikovanou Tematickou sekcí Občanská práva a ústavní záležitosti v květnu 2020,

— s ohledem na čl. 105 odst. 5 jednacího řádu,

— s ohledem na stanovisko Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví,

— s ohledem na průběžnou zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci (A9-0058/2021),

A. vzhledem k tomu, že návrh nařízení Rady představuje krok vpřed z hlediska podstatně většího zefektivňování práce Agentury pro základní práva (FRA), protože umožní její plné uplatnění ve všech oblastech pravomocí Unie a vyjasní její úkoly a pracovní metody, za současného respektování zásady proporcionality a subsidiarity; vzhledem k tomu, že je politováníhodné, že právní základ tohoto návrhu v současnosti vyžaduje jednomyslnost v Radě a souhlas Parlamentu, což znamená pouze omezené zapojení Parlamentu do této reformy;

B. vzhledem k tomu, že Agentura pro základní práva významně přispívá k dodržování základních práv a jako nezávislá a plnoprávná agentura EU a strážce základních práv by měla být dále posílena, aby mohla podporovat a bránit co nejúčinněji základní práva a rovněž usilovat o dialog prostřednictvím aktivního zapojení občanské společnosti, včetně sdružení právníků, profesních organizací, soudců a advokátů;

C. vzhledem k tomu, že ambice EU pro vytvoření posíleného vnějšího rozměru by se měly odrážet v dalším zahrnutí Agentury pro základní práva do monitorování a kontroly jednání a činností Unie a jejích členských států ve všech aspektech společné zahraniční a bezpečnostní politiky;

D. vzhledem k tomu, že v globalizovaném světě je zásadně důležité zajistit dostatečnou ochranu základních práv prostřednictvím mezinárodní spolupráce se třetími zeměmi;

E. vzhledem k tomu, že důvěru mezi občany EU pro práci policie a justičních orgánů lze budovat a posilovat pouze, když jsou jednání a činnosti Unie a členských států přesně, pečlivě a důsledně monitorovány a kontrolovány a rychle sladěny s povinnostmi v oblasti základních práv; vzhledem k tomu, že činnost Agentury pro základní práva v oblasti svobody, bezpečnosti a práva je zásadně důležitá, a proto by měl její mandát zahrnovat i oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech;

([1]) Úř. věst. L 53, 22.2.2007, s. 1.

F. vzhledem k tomu, že činnost Agentury pro základní práva při obraně základních práv a stanovení výzev, jako jsou práva dítěte, migrace (včetně vnějších hranic), používání umělé inteligence a nových technologií, genderová rovnost, genderové násilí a práva žen atd., je důležitá, pokud jde o její priority, a je proto třeba ji uznat a podpořit;

1. bere na vědomí zásadně důležitý cíl Agentury pro základní práva poskytovat informace, pomoc a odborné znalosti o základních právech příslušným orgánům, institucím, úřadům a agenturám a bránit a chránit základní práva, vzhledem k tomu, že Agentura pro základní práva monitoruje praktické uplatňování Listiny na všechny občany členských států, čímž zajišťuje, že je s každým jednotlivcem zacházeno důstojně a že se ke všem členských státům přistupuje na základě rovnosti; zdůrazňuje její důležitou roli zprostředkovatele mezi Unií a členskými státy při zavádění opatření nebo formulování kroků souvisejících se základními právy; zdůrazňuje, že tyto podpůrné akce mohou nabývat různých podob, včetně zveřejňování zpráv založených na faktech, jež jsou vyvážené a zohledňují různé zdroje; vybízí Komisi a Radu, aby systematicky začleňovaly údaje Agentury pro základní práva do své tvorby politik a zavázaly se ke stejnému cíli;

2. zdůrazňuje, že trestné činy z nenávisti a nenávistné výroky jsou převažujícím a naléhavým tématem, spolu s diskriminací založenou na jakýchkoli důvodech, například na pohlaví, rase, barvě pleti, etnickém nebo sociálním původu, genetických rysech, jazyku, náboženském vyznání nebo přesvědčení, politických názorech či jakýchkoli jiných názorech, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotním postižení, genderové identitě nebo vyjádření, věku nebo sexuální orientaci; vzhledem k tomu, že pro ochranu základních práv všech osob je zásadně důležitá horizontální a průřezová perspektiva; varuje před nárůstem a přijímáním jako normálních nenávistných výroků a různých forem rasismu, xenofobie a s nimi spojené netolerance, zejména protiromského smýšlení, antisemitismu, xenofobie, islámofobie a rasismu vůči černošskému obyvatelstvu a osobám jiné barvy pleti v mnoha členských státech, jež se vyostřily v důsledku nárůstu extremistických hnutí a vzrostly v prostředí online, zejména během pandemie COVID-19; zdůrazňuje závazek Agentury pro základní práva bojovat proti všem druhům diskriminace a vyzývá agenturu, aby pokračovala v práci na potírání nenávistných výroků a trestných činů z nenávisti a aby pravidelně podávala zprávy o případech a nejnovějších trendech;

3. znovu potvrzuje své odhodlání umožnit Agentuře pro základní práva působit plně ve všech oblastech pravomocí EU a plnit roli, která jí byla uložena normotvůrci EU, a proto stanovit principy a podmínky, za kterých může udělit svůj souhlas; vyjadřuje v této souvislosti politování nad omezeným zapojením Parlamentu do reformy Agentury pro základní práva a zdůrazňuje, že by upřednostňoval řádný legislativní postup; vyzývá Komisi, aby v souladu s dalšími agenturami působící v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí přidělila Agentuře pro základní práva zvýšený rozpočet, aby se mohla plně věnovat své úloze; uznává, že je třeba poskytnout Agentuře pro základní práva odpovídající specializované personální zajištění;

4. vyzývá Radu, aby při změně nařízení o agentuře FRA vzala ohled na následující skutečnosti:

i) *Oblast působnosti nařízení*

V souladu se změnami vyplývajícími ze vstupu v platnost Lisabonské smlouvy, by mělo být slovo „Společenství" v celém znění nařízení nahrazeno slovem Unie – to znamená, že by se činnost Agentury pro základní práva měla vztahovat na jednání nebo činnosti Unie nebo členských států týkající se rámce společné zahraniční a bezpečnostní politiky nebo v tomto rámci prováděné, i v oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti; v této souvislosti by mělo být jasné, že mandát Agentury pro základní práva zahrnuje oblast policejní a soudní spolupráce v trestních věcech a otázek týkajících se dodržování základních práv na vnějších hranicích Unie (v souladu s článkem 77 SFEU), a rovněž se soustřeďuje na otázky týkající se vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a rozsudků mezi členskými státy; poukazuje na důležitou úlohu Agentury pro základní práva v poskytování cenných vstupů a příspěvků v souvislosti s řízeními podle článku 7 SEU a výroční zprávou o právním státě; vyjadřuje přesvědčení, že Agentura pro základní práva by měla rovněž v budoucnu přispívat v rámci nařízení (EU, Euratom) 2020/2092 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie ([2]); v této souvislosti zdůrazňuje úlohu Agentury pro základní práva jako nástroje na obranu zásad demokracie, právního státu a základních práv, zejména v době, jež je charakterizována zhoršujícími se autoritářskými tendencemi;

ii) *Spolupráce se třetími zeměmi*

Členství pozorovatelů by nemělo být omezeno na kandidátské země nebo na země s dohodou o stabilizaci a přidružení, ale mělo by být otevřeno ostatním třetím zemím, jako například zemím Evropského hospodářského prostoru, Evropského sdružení volného obchodu, Spojenému království po brexitu nebo zemím zahrnutým do evropské politiky sousedství, považuje-li to správní rada Agentury pro základní práva za vhodné;

([2]) Úř. věst. L 433 I, 22.12.2020, s. 1.

Čtvrtek 20. května 2021

iii) *Oblasti činnosti*

Kromě boje proti rasismu, xenofobii a s nimi spojené netoleranci, jak se stanoví v čl. 5 odst. 2 písm. b) nařízení o agentuře FRA, a obecnějšího úsilí o potírání jakýchkoli forem diskriminace a trestných činů z nenávisti, je třeba konkrétně zmínit v operační části nového nařízení tyto oblasti činnosti:

boj proti nesnášenlivosti vůči Romům, antisemitismu, islámofobii, rasismu vůči černošskému obyvatelstvu a lidem jiné barvy pleti, ochrana práv osob náležejících k menšinám a respektování politických nebo jakýchkoli jiných názorů;

iv) *Roční a víceleté programy*

Je třeba podpořit návrh Komise na přerušení současného pětiletého víceletého finančního rámce s cílem zanechat zavádění tematických omezení na každé pětileté období, a tak umožnit Agentuře pro základní práva upravit svoji činnost a tematicky se soustředit na vznikající priority; Agentura pro základní práva by měla připravit své programování v úzké konzultaci s vnitrostátními úředníky pro koordinaci s agenturou, s cílem koordinovat hlavní tematické oblasti činnosti s vnitrostátními orgány členských států co nejlépe a nejúčinněji; návrh programového dokumentu by měl být zaslán příslušnému přípravnému orgánu Rady a Evropskému parlamentu k projednání a s ohledem na závěry těchto jednání musí ředitel agentury FRA předložit návrh programového dokumentu správní radě agentury FRA ke schválení;

5. vyzývá Komisi, aby po zevrubném posouzení dopadu a konzultacích s příslušnými zúčastněnými stranami agentury zvážila souhrnnější a ambicióznější revizi nařízení o agentuře FRA, aby byla posílena její nezávislost, účinnost a účelnost; vyzývá Radu, aby se těmito návrhy zabývala; vyzývá Komisi, aby pro účely této budoucí revize zvláště vzala v potaz následující:

i) *Správní rada*

Jako je tomu u mnoha jiných agentur EU, Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci by měl mít právo nominovat jednoho dodatečného člena správní rady Agentury pro základní práva; členové správní rady by měli mít právo být jednou opětovně jmenováni; měl by být zahrnut požadavek na vyvážené zastoupení žen a mužů v orgánech zřízených nařízením o agentuře FRA; vybízí Agenturu pro základní práva, aby pokračovala ve své praxi mít alespoň jednoho člena vědeckého výboru s příslušnou odborností na genderovou rovnost;

ii) *Nezávislé hodnocení a přezkum činností Agentury pro základní práva*

Každých pět let by jednání a činnosti Agentury pro základní práva měly být předloženy k nezávislému externímu hodnocení nezadávanému Komisí. Cílem nezávislého externího hodnocení by mělo být posoudit zejména dopad, efektivitu, účinnost a fungování činností a výsledků agentury FRA; správní rada musí prostudovat závěry hodnocení uvedeného v čl. 30 odst. 3 nařízení o agentuře FRA a předložit Komisi doporučení ohledně případných změn v agentuře FRA, jejích pracovních postupech a v rozsahu; hodnotící zprávu a doporučení musí předat Komise Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů a zveřejnit ji; po posouzení hodnotící zprávy a doporučení může Komise předložit návrhy změn tohoto nařízení, které považuje za nutné;

iii) *Úkoly*

Na základě žádosti Rady, Komise nebo Parlamentu by agentura FRA měla mít možnost vykonávat zejména nezávislý vědecký výzkum a průzkumy, vypracovávat přípravné studie a studie proveditelnosti a formulovat a publikovat závěry nebo stanoviska ke konkrétním aktuálním tématům, včetně konkrétních posouzení a stanovisek k legislativním návrhům v různých stadiích legislativního procesu a k řízením podle článku 7 SEU, jež by byly specifické pro jednotlivé

země; to by mělo být možné z vlastního podnětu Agentury pro základní práva, a nejen na žádost orgánů EU; dále by právo podnětu mělo náležet jednotlivým členským státům a skupinám členských států; aktivní úloha Agentury pro základní práva v budoucím mechanismu EU pro demokracii, právní stát a základní práva by měla být zařazena do nařízení, jakožto orgán, který ve spolupráci s panelem nezávislých odborníků bude nestranným způsobem určovat hlavní pozitivní a negativní oblasti vývoje v každém členském státě a přispívat mimo jiné k vypracování metodiky pro výroční zprávu Komise;

6. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.